

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

Capvt IIII. Quàm variè genus hominum ludificarint dæmones, atque etiam
pœnis irrogatis sibi coëgerint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

visisque prodigiosis sacrificia sibi conciliauit? Obscena, spectacula, ludosque theatrales excitauit? & inter honores interim suos perpetuam gerens nocendi voluntatem. Nec enim si placetur, nec si rogetur, desinit nocere velle. Id, inquit Augustinus, malevolentiae eius proprium est. Sed angustum illius ac rarum eiusmodi centes imperium fuisse? Imò verò hoc per omnes gentes nationesque porrexit; omnem conditionem & sexum, omnemque aetatem comprehenderat. trahebat & infantes ad mortem, quorum nec vnius diei vita erat super terram. ambulare per aetatem nondum poterant, & hac tenebatur seruitute compediti. Reges & Imperatores, ridiculi eius erant. Illi philosophorum acumen, illi sacerdotum religio, illi militaris virtus, illi publica & priuata seruebant. Roma ipsa terrarum domina, tantum abest ut effugeret seruitutem, ut eam nulla grauius ciuitas pateretur. Hic vigeant maxime terrenae sapientiae vanitates; hic daemonum cultus varius; hic sacrilegiorum multiplex celebrabatur impietas; vbi diligentissima superstitione collectum habebatur quicquid usquam fuerat vanis erroribus institutum. Etsi autem hominibus multis (inquit Leo sanctissimus) inerat amor veri; incertarum tamen opinionum varietas, fallentium daemonum decipiebatur astucia: & falsi nominis scientia, in diuersas copugnantesque sententias humana ignorantia trahebatur. Hoc ludibrio, inquit, captivae hominum mentes, superbiendi diabolo seruebant.

CAPVT IIII.

Quam variè genus hominum ludificarint daemones, atque etiam pœnis irrogatis seruire sibi coegerint.

SED hanc sub daemonibus eorumque principe seruitutem, in variis ac propè infinitis falsorum deorum cultibus, in superstitionibus sacrilegis, in omni genere flagitiorum & criminum, in cruciatibus etiam

E nisi

Serm. 3. de
Natiuit. Do-
mini.

*Tractatu 4 de
idolorum va-
nitate.*

*Aug. lib 8 de
ciuit. cap. 14.
15. 16. 17. 18.
Vide Plato-
nem in Dia-
logo de Amo-
re, ubi docet
dæmones me-
dios esse inter
Deū & mor-
talē, & trans-
mittere ad deos
res hominum,
& ad homines
res deorum.*

*L. 7. tripart.
hystor. cap. 2.*

nisi hæc fierent quæ illis collibuissent subeundis : quis breui queat explicare sermone? Spiritus enim in sine-ri & vagi, inquit Cyprianus, posteaquam terrenis vitiis immerfi sunt, & à vigore cælesti terreno contagio recesserunt, non desinunt perditum perdere : & deprauati errorem prauitatis infundere. Hos & Poëtæ dæmonas nominant, & Socrates se instrui & Regi ad arbitrium dæmonis prædicabat. Ac de Socrate quidem quod ait, complures alij scriptū testatūque reliquerunt. O philosophum igitur tantopere prædicandum, qui de sua etiam sibi infelicissima seruitute, non veretur applaudere. An non diis bonis inferiores esse dæmones, ipsi quoque philosophi Platonici censuerunt? nōne & perturbationibus vitiisque variis putarunt obnoxios, iisque similiter vt homines agitari? Quānam igitur insipientia vel amentia potius, per aliquam religionem dæmonibus subijcitur, cum per veram religionem ab ea vitiositate qua similes eis sumus, liberemur? Nec dubitauit tamen Apuleius Madaurensis de Deo Socratis librum scribere; vbi differit & exponit ex quo genere numinum, numen sibi Socrates habebat adiunctum, & amicitia quadam cōciliatum. A quo perhibetur solitus admoneri, vt desisteret ab agēdo, quando id quod agere volebat, prosperè non fuerat euenturum. In eo autem libro, dicit apertissimè, copiosissimeque asserit, non illum Deum fuisse, sed dæmonem. Non intelligens se Socratem, cum eum laudare vult, quod numen eiusmodi à quo regeretur ac instituere-tur, amicitia sibi haberet adiunctum, seruum fuisse miserimum demonstrare. Ad eundem modum sophista quoque Libanius, Iulianum apostatam commendare volens impensius, O dæmonum, ait, alumne, dæmonumque discipule, & dæmonū obseruator. Nimirum hoc de Iuliano dixit laudans, quod de eodē Christiani vituperantes & detestantes asseriebant, cum vellent

Iulia-

Julianum diaboli seruum infelicissimū declarare. Sed redeo ad Cyprianum, qui nec Socratē quidem (quem non dubitarunt doctissimi quique gentilium, in omni sermone appellare sapientem) ludificationes miserandæ seruitutis effugere potuisse, verbis aliquot perstringendum existimauit. De ipsis ergo dæmonibus cūm pergat verba facere, Hi spiritus, inquit, sub statuis atq. imaginibus consecratis delitescunt. Hi afflatu suo vatum pectora inspirant; extorum fibras animant; auium volatus gubernant; sortes regunt; oracula efficiunt; falsa veris semper inuoluunt. nam & fallūtur & fallunt; vitam turbant, somnos inquietant, irrepentes etiam corporibus, occulta mentis terrent, membra distorquent, valetudinem frangunt, morbos laceffunt: vt ad cultum sui cogant, vt nidore altarium & rogis pecorum saginati, remissis quæ constrinxerant, curasse videantur. hæc est de illis medela, cūm ipsorum cessat iniuria. Nec aliud his studium est, quàm vt à Deo homines auocent, & ad superstitionem sui, ab intellectu veræ religionis auertāt: & cūm sint ipsi pœnales, quæ- rere sibi ad pœnam comites, quos sui criminis fecerūt errore participes. Hæc Cyprianus de dæmonibus: Quorum ingenium & maleuolentiæ plena peruersitas, ex his hominibus colligi potest, qui gaudent miseriis alienis, & risus sibi & ludicra spectacula exhibent, vel exhiberi volūt, euerfionibus & erroribus aliorum. Sic enim isti doloribus ac miseriis damnatorum pascuntur: ac pro ista maleuolentia sua, bonorum liberatione torquentur. Quorum de principe, Methodius apud Epiphanium, sic versu dixit:

*Errore cæcus, ignorantiaq. dux,
Vita lachrymis gaudens, simul suspiriis
Ad improbas persuadet hic iniurias
Consanguineas armemus, vt contra manus
Fratres.*

*Vide in hæres
Origenis.*

E 2

Cūm

*In cap. 3. epist.
ad Roman.*

Cum enim illi non sufficeret (ait S. Chryostomus) mortalem iam factum esse hominem, maiorem tragediam a nefando mortis genere parabat, persuadens misero illi ut fratricida fieret. Festinabat enim, anxieque mortis sententiam in opus ipsum progressam videre cupiebat: nunquam malis nostris pro voto exsaturatus ille hostis. Non aliter quam si quis hostem & inimicum suum, quem in vinculis existentem, mortis iam accepisse sententiam cognouerit, ita cupidè enecatū iri gestiat, ut tantum temporis quousque urbem egrediatur, ferre non sustinens, malit statim in ipsa urbe iugulatum videre. Sic ille dæmonum, maximeque eorum principis nequitiam & odium in nos infatigabile declarauit. Ab his igitur mali homines decipiuntur, cruciantur, vincuntur, damnantur: & his seruiunt, quanquam ultimi ipsi serui sint, in hoc rerum vniuersarum ordine, iustissimo summi moderatoris iudicio constituti. Porro quantum eorum tyrannis valuerit in peccati & infidelitatis seruos, quamque libera in eos rabie grassati sint, sua ut cogerent obsequi voluntati: cum alia permulta, tum vnum illud egregiè declarat, quod de Tito Latino auctores grauissimi memoriæ prodiderunt. Cum enim plebeis ludis quidam paterfamilias, per circum Flaminium, priusquam pompa induceretur, seruum suum verberibus mulctatum, sub furca ad supplicium egisset; Latino homini ex plebe Iuppiter in quiete præcepit, ut Consulibus diceret, sibi hoc eo tempore minimè placuisse: numinibus, opinor, ex ludis hilaritatem quaerentibus, quam non oportuerit tristi eiusmodi spectaculo perturbari. quæ res nisi attenda sedulaque ludorum instauratione esset expiata, secuturum non mediocre urbis periculum simul denunciati iussit. Cum ergo ille qui somno commotus erat, iussa facere non esset ausus, hanc silentij retulit pœnam, ut euestigio filius eius subita vi morbi correptus

*Valer. Max.
lib. 1. cap. 7.
de Somniis.
Et Aug. lib.
4. de ciuitate
Dei, cap. 26.*

corruptus interiret. Ipse quoque per quietē ab eodem interrogatus Deo, satisne magnā imperij neglecti pœnam pependisset, cū ne sic quidem vt imperata faceret, moueretur: graui debilitate corporis, & acti morbo solutus est. Tum verò ex amicorum sententia, rem detulit ad Senatum, eò lectica perlatus. Atque indò ordine totius sui casus exposito, magna cum omnium admiratione, recuperata firmitate membrorum, pedibus domum sanus absecessit. Tanto miraculo stupefactus senatus, quadruplicata pecunia ludos censuit instaurandos esse. Hic igitur quis non videat, qui modò sanum sapit, subditos homines malignis dæmonibus, vi compulsos esse talibus exhibere diis, quæ recto poterant consilio turpia iudicari? In illis certè ludis, poëtica numinum carmina frequentabantur. In illis, corruptorem pudicitiae Iouem, turpissimi histriones cantabant, agebant, placabant, quos ludos instaurari Senatus noluisset, nisi hanc sibi diabolus turpissimam seruitutem exhiberi, graui incusso metu voluisset. Complura sunt eiusmodi, ex quibus liceat agnoscere, quanta non modò vafricie seduxerit, verumetiam seueritate cæcis hominibus imperarit princeps tenebrarum: hoc agens etiam inflictis tanquam diuina virtute suppliciiis, vt è tenebricosis errorū carceribus, eximere se nequaquā possent. Eò namque pertinet, quòd Apollo, sui nominis vindex acerrimus, Carthagine à Romanis oppressa, cū aurea veste nudaretur, id egerit, vt sacrilegæ manus inter fragmenta eius abscissæ inuenirētur. Item quòd Brennus Gallorum dux, Apollinis templū Delphis ingressus, quasi Dei voluntate in seipsum manus verterit: quòd Milesia Ceres, Mileto ab Alexandro capta, milites qui templum spoliaturi irruerant, flamma obiecta priuarit oculis. Quæ qui nō diaboli ad stabiliendum impietatis imperium, sed Dei facta virtute crediderunt, mirati sunt Dionysij Syracusani

*Valerius Max.
lib. 1. cap. 2. de
neglecta reli-
gione.*

cusani in violandis deorum simulachris, impunitam insolentiam: qua detracto Ioui Olympio magni ponderis aureo amiculo, laneoque pallio iniecto, irridens dixerit, Æstate graue esse aureum amiculum, hieme frigidum: laneum autem ad vtrumque anni tempus aptius: qua rursus Epidauri Æsculapio barbam auream demi iussit, quod affirmaret non conuenire patrem Apollinem imberbem, ipsum verò barbatum conspici: qua item pateras & coronas & mensas aureas atque argenteas, è fanis deorum sustulit. veruntamen etsi debita ipse supplicia non exsoluerit, dedecore tamen filij, mortuum putant pœnas dedisse, quas viuus effugerat. Sed tantum exemplorum nostro huic instituto sufficiat.

CAPVT V.

Quod necessitate quadam, sed voluntaria, homines sub diabolo captiui & serui remaneant.

INFELICISSIMAM hanc sub mûdi principe seruitutem beatus Apostolus suis aliquando verbis expressit, Christianisque subinde (quoniam digna res erat) in memoriam reuocauit: Vos, inquit, cum essetis mortui delictis & peccatis vestris, in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius, secundum principem potestatis aeris huius, spiritus qui nunc operatur in filios diffidentiae: in quibus & nos omnes aliquando conuersati sumus, in desideriis carnis nostrae: facientes voluntatem carnis & cogitationum, vehemèter autem ista Manichæi hæretici de ipso Deo dici contendebant, effrenemque linguam exerentes, ea Deo tribuebant, quæ solius sunt diaboli. At quamobrem, inquis, diabolum principem huius sæculi dixit? Eo quod (ait Chrysostomus) omnis ferè humana natura seipsam illi tradidit, omnesque illi spontè ac voluntariè seruiunt. Vnde ait Apostolus: Qui nunc operatur agitque in filiis diffidentiae, siue (vt aliorum habet

inter-

*Ad Ephesios
cap. 2.*

*In Epist. ad
Ephes. serm. 4.*

*Vide Chryso-
stomum &
D. Cyprianum.*